

Eğitimde dönüşüm politikalarının görünmez yüzü

(siyasi analiz)

Ünal Özmen

AKP Genel Merkezinde hazırlanarak 20 Şubat 2012 günü Meclis Başkanlığına sunulan **İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** Teklifi (Bundan sonra Kesintili Eğitim Yasası olarak anılacak.), 29 Mart 2012'de Meclis tarafından onaylandı ve Cumhurbaşkanının kamuoyu tepkisini dikkate aldığı izlenimi vermek üzere birkaç gün gecikmeyle imzalamasının ardından 11.Nisan 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Okul öncesi eğitimi zorunlu kılmayan yasa ile okula başlama yaşı 6'ya çekilirken 2005'te üç yıldan dört yıla çıkartılan ortaöğretim de dâhil edilerek zorunlu eğitim süresine 12 yıla çıkartıldı. Toplamı 12 yıllık bu süre ise farklı okul türlerinden oluşan dörder yıllık kademelere ayrıldı. Böylece 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulamasına son verilmiş oldu. Yasa ile hangi programlara ağırlık verileceği 1739 sayılı Kanunun değiştirilen 25'inci maddesinde belirtildi.

“İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur. Ortaokul ve liselerde, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur. Bu okullarda okutulacak diğer seçmeli dersler ile imam-hatip ortaokulları ve diğer ortaokullar için oluşturulacak program seçenekleri Bakanlıkça belirlenir.”

Yasaya eklenen geçici bir madde ile iki bakanlığın (tamamlandığında toplamı 20 milyarı bulacağı söylenen) teknolojik araç-gereç alımları bürokratların kişisel tasarruflarına bırakıldı.

Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından 2015 yılı sonuna kadar yapılacak mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç, bu Kanun hükümlerine tabi değildir (Geçici 13'üncü madde).

28 Şubat 1998'de Milli Güvenlik Kurulunun ısrarı ile getirilen 8 yıllık kesintisiz eğitimin önceden olduğu

gibi iki kademeye ayrılacağı, bu konuda AKP Genel Merkezinde bir çalışma yürütüldüğü Ocak 2012'de kamuoyuna sızdırılmıştı. AKP Genel Merkezinden gelen ve açıkça mevcut durumun da gerisinde bir eğitim modeline işaret eden bilgiler, teklif olarak Meclise sunulana kadar itiraz denebilecek güçlü bir karşı duruşla karşılaşmadı. AKP'nin, radikal dinci unsurları tatmin etmek üzere en azından niyetini ortaya koyan ihtimal dışı çıkışlarından biri olduğu düşünülerek hayali bir projeye takılıp kalmaya lüzum görülmedi! Bunun bir ön yoklama olduğu, teklif 20 Şubat'ta Meclise sunulduğunda görüldü.

Fakat gecikmeli de olsa, Kesintili Eğitim Yasa teklifi Meclise verildiği ilk günden itibaren ciddi bir analize tabi tutuldu ve asıl amacın daha erken yaşta ve yaygın bir din eğitimi olduğu teşhir edildi. Okul öncesi eğitimin zorunlu süreye eklenmemesi, mesleki eğitimin pedagojinin öngördüğü yaş sınırından çok önceye çekilmesi, ortaöğretimdeki okul çeşitliliğinin azaltılmasının düşünüldüğü bir sırada farklı okul türlerinin ortaokul düzeyine çekilerek artırılması, eğitime ulaşmada sorun yaşayan öğrenci adayları için düşünülmüş uzaktan eğitimin isteyen herkese açılması, okul olanakları ve öğrenci gereksinimi ile okul türünün dayattığı seçmeli ders uygulamasının olağan müfredata dönüşmesi, çoğu AKP seçmenini dahi ikna eden bir dille eleştirildi.

Raporlarıyla, hazırladıkları örnek materyallerle; banka, vakıf ve dernekleriyle hükümetin eğitim politikasına sınırsız denecek ölçüde destek veren TÜSİAD ile Sabancı Üniversitesine bağlı olarak faaliyet gösteren Eğitim Reformu Girişimi (ERG)'nden gelen tepki anlamlıydı.¹ Anlamlıydı, çünkü tepki, liberallerin de değişikliğe kuşkuyla yaklaşmasına, solculardan gelen kaygı dolu itirazlara kulak verilmesine yol açtı. Ardından aynı kaygıları içeren Ankara, Hacettepe, ODTÜ ve Boğaziçi üniversitelerinin benzer içerikteki raporları ile CHP yönetiminin eğitim bilimcilerle yaptığı Ankara ve İstanbul toplantıları geldi. Böylece müfredat, ders kitabı, öğretim yöntem ve teknikleri; Toplam Kalite Yönetimi (TKY), İlköğretim Kurumları Standartları (İKS), Performans Yönetim Sistemi (PYS), öğretmenlerin istihdam biçimi gibi zamana yayılmış eğitimdeki dönüşüm politikalarına muhalefet eden çevrelerin geriye dönük eleştirilerinin de hakkı verilmiş oldu. Kurumsal yapısına dönük saldırılarla birlikte, gücü ölçüsünde müttefiksiz bir şekilde muhalefet geliştirmeye çalışan Eğitim Sen'in hakkını da teslim etmek gerek: Yasanın Meclisten geçmesini engelle-

mese bile polis şiddetini göze alarak iki gün süren eylemli greviyle Eğitim Sen demokratik, laik ve bilimsel eğitim savunusundan ödün vermeyeceğini ve bundan sonraki mücadelenin adresi olduğunu gösterdi.

Tartışmalar ve muhalefetin izlediği yol, demokrasi cephesi için öğretici ve geliştirici bir deneyim oldu. Öğreticiydi, çünkü yukarıda bir kısmını ana başlıklarıyla verdiğim düzenlemelerin her birinin büyük dönüşümün ayakları olduğunu görmeyen/görmek istemeyenler çocukları için ne tür bir eğitim modeli tasarlandığını somut olarak görmüş oldu. Geliştiriciydi, çünkü mücadelenin hangi hat üzerinde, kime karşı ve kimlerle örgütlenmesi gerektiğini gösterdi. Uygulamaya geçildiğinde sınıflar arası ayrımı daha görünür kılacak olan bu yasal düzenlemenin etkisi elbette kısa sürede tamir edilemeyecektir. Fakat yoksullar, ezilenler, güçsüzler için eşit; bilim adına laik; herkes için demokratik bir eğitim modeli arayışını hızlandırıp meşruiyet zeminini güçlendireceği de o kadar kesindir.

Kesintili Eğitim Yasası, 2003'te başlayan eğitimde neoliberal dönüşümü en somut düzeyde ifade eden düzenlemedir. Kimi laik çevrelerin 28 Şubat'ın rövanşı, dinci bir hükümetin halkı daha da dindarlaştırma girişimi olarak görüp itirazını bu noktada yoğunlaştırması sanırım projeyi uygulayanların da arzu ettiği

bir şeydi. Böylece AKP, mesleki eğitimin ön hazırlığı, farklı yaş gruplarının farklı mekânlarda ders görmesi gerektiği gerekçesiyle piyasaya sunduğu uluslararası bir projenin aracısı olduğunu gizlemiş, üstelik tekli-fin siyasal mesajını dindar halka muhalifler tarafından iletmış oldu. Bu dil, AKP mesajının seçmene iletilmesinin ötesinde, rakibini, yakın tarihten bile rövanş alabilecek güçte gösteriyordu. CHP, farkında olmadan güce tapan kitlelere, adreslerinde kalması gerektiğini de söylemiş oldu.

'TÜSİAD ile onun paralelindeki düşünce kuruluşu olan ERG'nin, aynı zamanda ucuz emek pazarını zenginleştiren kesintili eğitim yasasına itirazını iki gerekçeye dayandırıyorum: Birincisi TÜSİAD'ın faaliyet gösterdiği iş alanlarının kalifiye emeğe pek ihtiyaç duymaması; aksine çocuk işçiliğinden daha fazla yararlanacağı açık olan sanayi sitelerinde kümelenmiş Anadolu Kaplanları'na hükümetin pozitif ayrımcılığı olarak görmesidir. MÜSİAD'ın, TOB'un ve esnaf derneklerinin yasaya desteği bu öngörüğü desteklemektedir. İkincisi TÜSİAD, Cumhuriyet döneminin imkanlarıyla sermayesini biriktirmiş iş insanlarının kümelendiği bir örgüt. Söz sahibi üyelerinin çoğu yaşlı ve kendilerine sunulan olanakların tanığıdır. Her birinin Cumhuriyet değerlerine minnet borcu vardır.

Zorunlu eğitim nedir?

Zorunlu eğitim, devletin yurttaşı için gerekli gördüğü asgari eğitim süresi demektir. Bizim ilköğretim dediğimiz bu sürede birey, içinde bulunulan koşullar ne kadar eğitime dayalı davranış/bilgi/beceri gerektiriyorsa o kadar eğitime tabi tutulur. İlköğretim eğitiminin asıl amacı, bireyi başkasının işine yarar (meslek sahibi olma) biri yapmak değildir. Esas olan bireyi kendi kendine yeterli hale getirmek, ona yaşam becerileri kazandırmak, hayata hazırlamaktır. Halen yürürlükte olan İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin bütün amaçları bu genel yaklaşımı tarif etmektedir. Birkaç ders ve 3-5 yıllık eğitim alan yurttaş, yüz yıl önceki toplumsal yapının gerektirdiği bilgi ve davranış edinmiş sayılıyordu (Kapaktaki 1928 tarihli diploma babama ait. Babam, o diploma ile yaşadığı dönemin toplumsal ihtiyaçlarını karşılayacak donanıma sahipti). Ekonomik ve sosyal gelişme, toplumsal ilişkilerin karmaşıklaşması bireyin yeni davranışlar edinmesini, beceriler geliştirmesini ve daha fazla bilgi kullanmasını zorunlu kıldı. Eğitim olanağının artmasıyla eğitim süresi arttı. OECD üyesi ülkelerde bu süre ortalama 12 yıldır; Türkiye de 8 idi 4'e çekildi .

Standart altı sayılan 8 yıllık zorunlu eğitimin ikiye bölünerek ikinci yarısında mesleki eğitime ağırlık verilmesi, "yaşam becerileri" olarak adlandırdığımız temel öğrenmelerin yarıda kesilmesi anlamına gelmektedir. (Okullarda bilgi, beceri ve davranışlar öğrencinin yaş ve sınıf düzeyine göre gittikçe karmaşıklaşarak ele alınır. İlköğretim okullarında öğrenci bir üst sınıfa geçtiğinde konu değişmez; fakat aynı konunun dozu ve kazandırılma yöntemi değişir. Birinci sınıfta demokrasi öğrenciye kendi ilişkileri üzerinden sezdirilmeye çalışılırken sekizinci sınıfa gelindiğinde yönetimle ilişkilendirilir.)

Kesintili eğitim, birbirinin ardılı, sürekliliği olan öğrenmelerin de kesilmesi anlamına gelmektedir. Öğrenci, ikinci dört yılda (10 yaşında) ağırlıklı olarak devam ettiği okulun (meslek) derslerini alacaktır. Örneğin; turizm meslek lisesine yönlendirilecek öğrenci, turizm meslek ortaokuluna gideceği için proje hazırlama, mesleki yabancı dil, servis hazırlama gibi derslerin hazırlık derslerini alacak. Sonuç olarak Sosyal Bilgiler, Türkçe, Halk Kültürü, Medya Okuryazarlığı, Görsel Sanatlar, Sosyal Etkinlikler Müzik, Beden Eğitimi, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Düşünme Eğitimi, Satranç, Spor Etkinlikleri, Sanat Etkinlikleri gibi öğrencinin psikolojik, sosyal, kültürel gelişimine dönük dersler ya kaldırılacak ya da konuları azaltılacaktır.

Kesintili Eğitim Yasası'nın neoliberalizmin Öğrenci Merkezli Eğitim modeliyle ilişkisi

Neoliberalizm, 1980'li yıllardan bu yana kapitalizmin modern döneminin davranışçı eğitim modelinin yerine **Öğrenci Merkezli Eğitim** olarak adlandırdığı yeni bir eğitim modelini inşa ediyor. Öğrenci Merkezli Eğitim modeli, davranışçı eğitim modelinin aksine, öğrenciyi değiştirmeyi değil, onu olduğu gibi kabule dayanıyor. Bu model, tezini, öğrencinin kendi yaşam deneyimlerinin bilgi olarak kabulüne dayandırıyor. Müfredatlar, ders kitapları, öğretme yöntem ve teknikleri, okul, öğretmen ve diğer tüm eğitim bileşenleri okula gelen öğrencinin yeni bilgiler edinmesini engellemek ve bir şekilde hayatına girecek bilimsel bilgilerden kuşku (Furedi, 2010) duymasını sağlayacak şekilde yeniden tasarlandı. Öğretmene, bilginin kaynağı ve yapılandırıcısı konumuna yükseltilen öğrencisinin moderatörlüğüne çekilmesinin telkin edilmesi; Yaratılışçılık gibi dinsel bir görüşün Evrim Kuramı'yla aynı müfredat içinde verilmesi gibi. Bu yolla, Frank Furedi'nin dediği gibi bilimsel süreçlerden elde edilmiş "eğitimsel bilgi"nin otoritesi zayıflatılarak öğrencilerin kuramsal bilgilerden etkilenmemesi amaçlanmaktadır.

Kapitalizm, toplumsal dönüşüm politikalarını terk edip bireysel yükselişi kutsadığı neoliberal döneminin, sömürüyü, doğal olarak eşitsizliği artıracığının ve daha görünür kılacağına bilincindeydi. Bundan dolayı "sosyal devlet" in kontrol edebildiği kitleleri aynı araçlarla denetim altında tutması mümkün değildi. Kitleler, ortağı olduğu devlet tarafından karşılanacak somut beklentiler yerine, kendi çabasıyla ulaşabileceği hedeflere yönlendirilmeliydi. Bu dünyada başaramaması hâlinde beklentisini basit bir çabayla (inanç-ibadet) öte dünyaya erteleyebilirdi. Bundan dolayıdır ki, özellikle yeni ve alternatif bilgilerin (sosyalizm, komünizm, demokrasi, eşitlik, adalet vb.) üretilmesine yol açan kuramsal bilginin insan üzerindeki otoritesinin kırılması gerekiyordu. Onun yerine, bireye kendisini daha değerli hissettiren bir yol izlenmeliydi. O yol eşitlik, adalet, demokrasi talebini de karşılıyor görünebilmeliydi. Öyleyse eğitim, çoğunluğun görüşünü yansıtmalı, onların talebini karşılayacak şekilde ve elbette halkın arzusuna uygun olarak yeniden biçimlendirilmeliydi. Böylece geleneklerden,

kişisel deneyimlerden elde edilen tecrübeler ve din yeniden keşfedilmiş gibi iki yüz yıl sonra eğitimin düşünsel kaynağı konumuna yükseltildi.

Ekonomik ilişkilerin şekil değiştirmesiyle önceden ekonominin gelişmesine hizmet eden bilgi, bu kez kendisi ekonomik faaliyet alanı oldu. Bilgi, Bilgi Çağı denen dönemin en çok gereksinim duyulan metasıdır artık. (Sadece iş bulabilmek için değil, küresel ilişkileri yürütebilmek, teknolojik aletleri kullanabilmek, iletişim araçlarından gereği gibi yararlanmak, sağlığını koruyabilmek, toplumsal ilişkilerde bireysel farkını ortaya çıkarabilmek vb.) Herkesin her zamankinden daha çok ve sürekli yenilenen bilgiye gereksinim duyduğu bir dönemdeyiz. Yine bu dönemde bilgi üretim için değil, tüketim için kullanılır oldu. (Herkes bir kullanma kılavuzuna dönüştü) Öyleyse tüketilen diğer nesnelere gibi karşılanması gereken bir talep vardı ortada ve parayla satılabilirdi. O halde üreten bunu pazarlayabilirdi. Pazarlanacak bilgi elbette alıcının hem ihtiyacını görmeliydi hem de kullanabileceği kadar kolay, basit ve kullanışlı olmalıydı. Ve olabildiğince çok kişi tarafından alınmalıydı. Bedel ödediğine göre müşterinin talebini dikkate almak, onun arzusuna uygun bilgiler pazarlamak gerekliydi Eğer pazarlanan bilgi müşterinin zihnini yoruyorsa o bilgiyi alıcının kapasitesine uyarlamak da gerekebilirdi (NTV'nin klasikleri çizgi roman olarak piyasaya sürmesi, Mustafa karaalioğlu, Nagehan Alçı, Ozan Kütahyalı gibi kişiler aklımıza rehberlik etsinler diye önümüze sürülmesi gibi)

Sıradan bilgilerin müfredatlar aracılığı ile yüceltilmesi, bu dönemde satışa sunulan okulların, müşterinin zahmetsizce kullanabileceği bilgi üretim merkezlerine dönüşmesini de beraberinde getirdi. Bu yeni eğitim politikasının birinci amacı kitleleri rahatlatmaksa, diğer bir amacı da insanları kendi fikirlerinin alıcısına dönüştürmektir. Bir bedel karşılığı satılan her mal gibi bilgi de müşterinin kullanabileceği kadar yalın olmalı, edinilmesi ve kullanımı ek bir çaba gerektirmeyecek kadar kolay olmalıydı. Din ve dini deneyimlerden edinilmiş bilgiler, sıradanlığın yeni adı popüler kültür unsurları maliyet gerektirmemesi nedeniyle satıcının (devlet, özel eğitim kurumları, medya vd.) da ilgisini çekti. (Başbakan Erdoğan'ın 31 Mart 2012 günü TUSKON konuşmasında "*Biz devlet olarak vatandaşın önünde tercihleri koyuyoruz. nereyi is-*

terse orayı seçecekler. Artık zihinlerdeki prangaları kırıp atalım. Bırakın yavrularımız nereye isterse gitsin. Eğer kazanırsa gidecek.”²; Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer’in “eğitim sistemini kalıplaşmış tek tip insan yetiştiren ve 8 yıl boyunca başka hiçbir alternatif sunmayan bir yapıdan çıkaracağız, daha demokratik, daha esnek bir yapı kuracağız. Daha demokratik ve daha esnek bir yapının iki boyutu olacak. Bir; bu boyutlardan birisi, tüm dünyadaki çocuklarla rekabet edebilecekleri bilgi ve yeteneklerle donatan bir zemin, sağlam ve zorunlu bir zemin. İkincisi ise; çocuklarımızın ve ailelerinin kendi beklentilerini gerçekleştirebilecekleri bir esnek alan.”³ açıklamasını Maliye Bakanı Mehmet Şimşek’in 29 Mart 2012 günü Bölgesel Teşvik Uygulamaları kapsamında yaptığı “Özel okulların eğitim sistemimizdeki payı yüzde 2 düzeyinde. Bunun yüzde 20’lere çıkması lazım.” açıklamasını birleştiriniz)

Modelin küresel dayanakları

Sistemin felsefesine (Neoliberalizm) uygun, özünde ezilen sınıflar üzerindeki yeni hâkimiyet (Richard Tabulawa) biçimine hizmet eden bir model olarak otaya çıktığı için Öğrenci Merkezli Eğitim, herhangi bir ülke için özellikle geliştirilmiş bir model değil. Önce ABD, İngiltere ve Avrupa halklarının aklına saldırıldı. Politik altyapısı oluşturulduktan sonra 2000’li yıllarda yardım kuruluşları (Dünya Bankası, IMF, AB ve Batı merkezli vakıf ve oluşumlar) aracılığı ile çevre ülkelere ihraç edilmeye başlandı (Tabulawa). Fakat çevre ülkelerde uygulanması, ülkenin bilim dışındaki geleneksel bilgi kaynaklarına göre değişim gösterebiliyordu. Örneğin Batı’da Hıristiyanlık öne çıkarken Müslüman ülkelerde siyasal İslam ve mikro kültürel kaynaklar modern eğitimin geliştirici etkisini durdurmak üzere kısıtlandı. Bilgi kaynağı olarak insan aklını kullanma aşamasına geçememiş olan Müslüman ülkelere dinin bilginin biricik merkezi olarak işaret edilmesi, mevcut yönetimlerin yeterince dindar olmadığı algısını güçlendirdi ve bunun sonucu olarak eskinin radikal grupları yeni yönetici sınıf olarak yükselişe geçti. (Suriye’de kısmen laik Esat yerine halka Hizbullah’ın önerilmesi; Irak’ta Saddam yerine Şii ve Sünni grupların; Tunus, Mısır, Libya’da Müslüman Kardeşlerin iktidar seçeneği hâline gelmeleri bu politikanın olağan sonuçlarıydı).

Fundamental askerler

Kapitalizm, yönetme krizine girdiğinde kitleleri askeri şiddete dayalı klasik faşizm yoluyla kontrol ediyordu. Bunalımdan çıkışı sosyalizm olarak işaret eden ilerici güçlere karşı ön adında “sosyalizm”i (İtalyan Sosyal Cumhuriyeti, Alman Nasyonal Sosyalizmi) kullanması, hiç kuşkusuz kapitalizmin sosyalizmden esinlendiği anlamına gelmez; onunki, düşmanından korunma ihtiyacı duyan canlıların, tehlikeyi atlatana dek düşmanının görünümüne bürünerek kendini gizleme (kamuflej) ihtiyacıdır. Kapitalizm, sosyalizmi görünür sürede tehdit oluşturacak alternatif olmaktan çıkardığını düşünüyor. Kapitalizm için yeni tehdit, sosyalizm baskısı altında kabullenmek zorunda olduğu ancak hiçbir zaman içine sindiremediği demokratik haklar (örgütlenme, pazarlık ve temsil hakkı, ifade özgürlüğü vb.), yani “demokrasi”dir. Neoliberalizmin demokrasi kavramına aşırı vurgusu, onu olur olmaz yerde kullanması, sosyalizm kavramıyla faşizmin gizlenmesinin yeni duruma uyarlanmış biçimidir.

28 Şubat darbesi üzerine yaptığım bir kısa değerlendirmede belirttiğim gibi kapitalizm, faşizmi bunalım dönemlerinde başvuracağı seçenek olmaktan çıkarmadı. Fakat Eleştirel Pedagoji kuramcılarında Peter McLaren’in de belirttiği gibi faşizm, o bunalım döneminde başvuracağı araçlarını yeniden belirledi. (Faşizm, araçları ve aktörleri değiştiği hâlde esas rolünü koruduğu için neoliberal, liberal, post önadıyla anılıyor.) Her bir bireyi polisiye önlemlerle kontrol etmek yerine, iletişim kanallarını (medya, internet, okullar, ilgi alanı eğitime yönlendirilen sivil toplum örgütleri, camiler, yurt ve cemaat evleri, vakıflar) kullanarak zihinleri kontrol altında tutmanın daha istikrarlı ve kalıcı bir yöntem olduğunu keşfetti. Bu, “bilgi toplumu” diye adlandırılan çağın zorlaması olduğu gibi genellikle ekonomik büyümenin mümkün olmadığını belirten Fukuyama’nın tezinin de bir gereği idi. Özetlemek gerekirse din, eğitim kurumlarında satışa sunulan bir mal olma konumunun yanı sıra, askerleşmiş müminleriyle (sivil) neoliberal faşizmin öncelikli olarak başvurduğu araçlardan biri olma rolünü de üstlendi.

²<http://www.aktifhaber.com/kilicdarogluna-kilifli-kuran-yaniti-580245h.htm>

³<http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/BugunTvDesifre.pdf>

Türkiye eğitim sisteminin dönüşümü

Türkiye'nin dönüşümü, ekonomik ve siyasal alt-yapısının sağladığı imkânlarla diğer Müslüman ülkelerdeki gibi sancılı olmadı: 12 Eylül Faşizminin önünü açtığı İslamcılık, mevcut cemaatlerin desteklenmesiyle hızla siyasallaşarak 2002'de AKP adıyla iktidar oldu. Birçoğu Batı'da eğitimini tamamlamış liberal okumuş/yazmışlar, siyasallaşan İslamcılara, neoliberalizmin ekonomik taleplerini yerine getirme karşılığında dine ve dini gruplara büyük imkânlar sunduğunu gösterdiler.

Kazancın onda dokuzunu ticarete gören ve esasen bir ticaret dini olan Müslümanlığın, liberal ekonomik politikalarla çelişmesi söz konusu olamazdı... AKP, Dünya Bankası, IMF ve AB'nin uluslararası iş ve finans kuruluşları adına formüle edip Kemal Derviş tarafından Türkiye uygulamasına dönen ekonomik politikaları sürdüreceğini, o tarihe kadar pek dokunulmayan ancak ekonominin yeni ticaret alanı olarak belirlenen sağlık ve eğitimde neoliberal dönüşümü başlatıp bitirebileceğini kısa sürede kanıtladı. AKP, sağlık ve eğitim alanındaki dönüşüm politikalarını reçeteye uygun bir sıra ile bir bir uygulamaya sokarken beslediği siyasal İslam ideolojisini bu alanlara dahil etmesinin kendi siyasal geleceğinin de garantisi olduğunu fark etti. Özellikle eğitimin AKP için anlamı, tilkinin tavuk çobanı yapılması gibi bir şeydi (Hani, tilkiye tavuk çobanı olur musun diye sormuşlar, o da ne iş verdiniz de yapmadım diye sitem etmiş ya...).

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve kurmayları Batının proje ve mali, "sol" liberallerin moral desteğinin Kuzey Afrika ve Ortadoğu'nun Müslüman ülkelere yönelik Batı operasyonlarında üstlendiği rolün karşılığı olarak verilmiş bir ödül olduğunun farkındaydı. Medyanın sınırsız desteğini, Batı'nın olağan zamanlarda eleştiri konusu yaptığı aşırı dinselleşme karşısındaki sessizliğini, nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan Türkiye'nin Ortadoğu'ya model oluşturacak kadar dindarlaşmasına gösterilen hoşgörünün sonucu olduğunun da bilincindeydi. Ve AKP yönetimi, böylesi bir siyasal atmosferde, kendi aşırılıklarını da dâhil ederek Türkiye eğitim sistemini modernizm çizgisinden ayırdı.

Umutsuzluğa mahal yok!

"Küresel eğilim" olarak sunulan bu gidişin engellenmesi mümkün mü? Büyük çoğunluğun neoliberal politikaları, kapitalizmin olağan dönüşümü olarak değerlendirdiğini görüyoruz. Bundan dolayı direnme yerine kabullenip sunduğu imkanlardan yararlanmanın daha makul bir yol olduğunu düşünen, bir dönem soldan esinlenmiş kalabalık grupların etkin konumuna bakarak umutsuz olmak da var. Bence öyle değil; kapitalizm, tasfiye ettiği bir düzenin (feodalizm) ideolojisini ilelebet kullanmaz. Din ve ondan kaynaklanan düşüncelerin ne üretimde ne de tüketimde sürdürülebilir, esnek bir kaynak olmadığını kapitalizmin bilmemesi olanaksız. Kaldı ki bu bilgi kaynakları, ilkökul düzeyindeki akli bilgilerle bile çürütülecek kadar dayanıksızdır ve insan aklı karşısında (bilim) yenilmeye mahkumdur. Eleştirel Pedagoji dergisinin 20. sayısında Gail Edwards'ın Avrupa'dan verdiği haber umudumu daha da artırdı. Edwards, Günümüzdeki geçmiş ve gelecek: Diyalektik düşünce ve öğretimin dönüşümü başlıklı makalesinde, kusurlarına rağmen modernist eğitimin değişime karşı dirençli olduğunu, hatta gelişmekte olduğunu bildiriyor. Anlıyoruz ki ekonomik ve sosyal hayatın dayatmalarını dikkate almayan, sadece bir sınıfın geçici ihtiyacını karşılamaya dönük dönüşümler kalıcı olamamaktadır. Kısacası, umutsuzluğa mahal yok...

İçinde bulunduğumuz dönemde, toplumların Tanrı için gerekli olan bilgiler yerine bilimsel süreçlerden elde edilmiş eğitimsel bilgilere gereksinim duyduğunu kim inkâr edebilir? Kim, okul öncesi yaşındaki bir çocuğun müfredat eğitimine tabi tutulması gerektiğini savunabilir? Ömrü üç-beş yıllı sınırlı bir meslek için kim asgari on yıllık bir eğitime razı olur? Kim, yarattığı hayaletin kendinden akıllı olduğuna sonsuza dek inanır ki?